

מדאי מקומות

סימן שיז – דין קשירה ועניבה בשבת

גמרא וראשונים

(א) קשר של קיימא ומעשה אומן (שו"ע סעיף א, אדה"ז סעיפים א-ב)

2 גמרא קיא, ב "מתני' ואלו קשרים", עד קיב, א "רבי ירמיה"

4 רא"ש פט"ו סימן א

6 רי"ף (מא, א מדפי הרי"ף) "ורצועות מנעל וסנדל וכו'" עד "אמר רב אמי"

(ב) מתירין בית הצואר (שו"ע סעיפים ב-ג, אדה"ז ה-ז)

7 פרק במה טומנין מח, א "רב חסדא שרא וכו'" עד "אמר רב יהודה אמר רב"

7 תוס' ד"ה "הא בחדתי הא בעתיקי"

(ג) עשיית עניבה, וקשר שלפעמים נמלך ומבטלו (שו"ע סעיפים ד-ז, אדה"ז סעיפים ג, ח-י)

8 גמרא קיב, ב "קדירה של בשר וכו'" עד קיג, א "איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיואי"

9 תוס' ד"ה "התם חבל דעלמא"

(ד) הפותל חבלים (מ"א סק"כ, אדה"ז סעיף יא)

10 רמב"ם פ"י ה"ח

שאלות הלכה למעשה – שו"ת ופוסקים

(א) השחלת שרוך (Placing Shoelaces) לנעליים האם מותר לעשות בשבת, והאם יש חילוק בין נעלים ישנות לחדשות.

ראה לעיל:

גמרא שבת מח, א רב חסדא שרא

תוס' ד"ה בחדתי

טוש"ע סעיף ב, אדה"ז סעיף ה

שו"ת ופוסקים:

36 קצוה"ש סימן קמו הערה ג

37 משנ"ב סימן שיז סקי"ח

(ב) חוט ברזל (Twist Tie) שמיועד לשים על שקיות ומסוככים אותו סביב עצמו לקשירת השקית, האם מותר לפתוח את זה בשבת.

ראה לעיל:

רמב"ם פ"י ה"ח

מגן אברהם סוף סימן שיז

אדה"ז סעיף יא

שו"ת ופוסקים:

38 שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן נה

40 שש"כ פ"ט סעיף יד

ג) מה אפשר לעשות אם בטעות קשר הנעליים בשני קשרים.

ראה לעיל:

מתני' שבת קיא, ב

רמ"א סימן שיז סעיף א

אדה"ז סעיף ב

שו"ת ופוסקים:

41 מ"ב סקכ"ג

42 קצוה"ש סי' קכג הערה יא

ד) שקית אשפה, האם מותר לקשרה בשני קשרים.

ראה לעיל:

משנה שבת קיא, ב

רמ"א סימן שיז סעיף א

אדה"ז סעיפים ב-ג

שו"ת ופוסקים:

43 ציץ אליעזר חלק טז סימן ז

ה) האם מותר לקשור ס"ת במנחה בשבת בעניבה ע"ג קשירה.

ראה לעיל:

שבת קיג, א "חבל של דלי לא יהא קושרו אלא עונברו"

שו"ע ורמ"א סימן שיז סעיף ה

מ"א ס"ק טו

אדה"ז סעיף ג

שו"ת ופוסקים:

44 קצות השלחן סימן קכג הערה ט

45 ציץ אליעזר חלק ז סי' כט

ואלו קשרים פרק חמשה עשר שבת

דף קי ע"א - דף קיב ע"א

בזהמה טעורה דוקא איירי קרא דחוי לקרנן או דלמא לענין עשיית סירוק לא שגא. ח"ש ו' שאלו את בן זומא מהו לפרוסי כלבא אמר להו כתיב ובארצכם לא תעשו מכדי חובת הגוף היא מה לי בדרך מה לי בחובה לארץ אלא האי בדרך לכל אשר בדרך: **י' בתני'** הוושש בשניי לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא דדרכו ואם נתרפא נתרפא. הוושש במתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד. בני מלכים סבין על גבי מכותיהן שמן ורד שכן דרכן לטוך בחול רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם: **גב'** ולא יגמע בהן את החומץ והמתא ולא יגמע ויפלוט אבל מגמע וזבלע ה' כי חנן במתני' לא יגמע ויפלוט חנן. בתוספתא (פ"ג) אין לועסין מטבטי בשבת אימתי בזמן שמתכוין לרפואה לא יסוף אדם סם בשניו בזמן שמתכוין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר. [ג] הוושש בשניו לא יגמע בהן את החומץ והוא פולט אבל מגמע וזבלע. ומטבל דדרכו ואינו חושש:

יא' החושש בגרונו לא יערענו בשמן י' אבל נותן שמן לחוך איגרונו [ס] וזבלע. (ברכות דף לו.) **יב' החושש** במתניו כו' רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם אמר רב הלכה י' כרבי שמעון [דף קיא ע"ב] ולא משום טעמיה דלילו [ג] לרבי שמעון אע"ג דלא שכיח שרי ורבי א"י שכיח אין אי לא שכיח לא וכן הלכתא:

הדרן עלך שמונה שרצים

ואלו קשרים פרק חמשה עשר

א [א] **ואלו** קשרים שחייבין עליהם [ב] קשר גמלים וקשר של ספנים. וכסס שחייבין על קסוכן כך חייבין על היטרן. [ג] רבי מאיר אומר לא קשר שיכול להמירו באתח מידיו אין חייבין עליו. [ד] יש לך קשרים שאין חייבין עליהם כעל קשר הגמלים וקשר הספנים קושרת אשה מפאתי חלוקה וחוטא סבכה של פיסקיא [ה] ורלוטות מנעלו וסנדלו ונודות יין ושמן ו' וקדרה של בשר. אמר רבי אליעזר בן יעקב קושרין בפני בהמה בשביל שלא תלא קושרין עלי פיסקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה [ו] כל קשר שאינו של קיימא (א) אין חייבין עליו: **בב'** [ז] יש לך קשר שאין חייבין עליו חייבא הוא דליכא הא איסורא איכא ומאי נייהו [דף קיב ע"א] קיטורא דקטרי בזוממא וקיטורא (ב) [ח] דקטרי באיסורא. ומפאתי חלוקה וחוטא סבכה ושל פיסקיא ורלוטות

חידושי מהרש"ל

ואין דבריו נראין. הוא מגדיר המוס':

הגהות הב"ח א' אוזב יון בשבת לפי שאינו: ב' א"ל רבינא לרב אשי מהו לשמות: ג' ומפסקא דמינה מוכח דקא פסקי רבי יוחנן הלכה כר"ם מהלכתא כר"ם: ד' רבינא ליה נהאי כתיב: ה' כי חנן נמי במתניתין וכו' שמתכוין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר לא יסוף אדם: ו' רבי שמעון ולא טעמיה דלילו לר"ם: ח' וקדרה של בשר ראביי אומר קושרין:

קרבן נתנאל

היו פסקי רשא. שיכול ליפול על העצים או על האבנים כמ"ש רבינו לעיל בפרק הנונה. אבל פסקי רשא דלא יחא היו פסקי רשא. דהא המקשקש ע"כ הכי ס"ל לשיטת רבינו. וא"כ בהחלצן ג"כ ז"ל הכי דהא א"ל לומר דפליגי בך דיינא כדלמחין: [ג] ה"ג והוושש בשניו לא יגמע: [ד] ורבינו. ע"כ ה"ג המוספתא: [ה] ה"ג דרבי שמעון סבר אע"ג: **הדרן עלך פרק ארבעה עשר**

פרק בו [א] ואילו קשרים שהייבין עליהם. אבל ענינה מותר למתנה כן מסקנת רוב הפוסקים. ועיין בב"י סימן ש"ו. ורבינו כאלן במקומו לא הזכיר דין זה גם הפוסקים לא הכריעו דעמו בדבר זה אך ראה זה לנד מלמתי בפ' מלות חלילה סימן ד' וז"ל ונהגו העם לוקשרו בקשר גמור דקיי"ל ענינה לאו קשירה הוא לענין שבת: [ב] ה"ג קשר הגמלים וקשר הספנים: [ג] ר"ם אומר ב"ש קשר שיבוצ' ובו. וז"ל המוספתא פרק י"ג זה הלל כל קשר שהוא ש"י קיימא ויכול להמירו באתח מידי. או שאינו של קיימא ואין יכול להמירו באתח מידיו אין חייבין עליו. והב"ב ב"י בשם שו"ת לקט. ותמה עליהם בדרכי משה וז"ל הוא דעת ר"מ ב"ק ד"ק ואינו הלכה ט' וז"ע למה הביאו הב"ב. וז"ל [משום דעבידא בגמ' ענינה לר' מאיר מה] ולפי מה שנאמר דר"מ פליגי אענינה איכא למימר דהתנא קמא לא פליגי עליו בקשר שיכול להמירו באתח מידיו לזין חייבין עליו. אך בדרך חלוקה דלא פליגי בענינה את"ק ל' דמ"ק מחייב בקשר שיכול להמירו באתח מידיו. כיון דהאי אעבי' קאי בתקוה. וא"כ ודאי מספק לא חייב עליו. וכ"כ הרמב"ן ורבינו ב"ב בפ' המואל תפילין דקשר מרפא שרי ע"ש. ועפ"ז שכתב מה שהביא ב"ש בא"ע סימן קס"ט בשטר הל"ה ס"ק ס"א בשם גדולי אשכנז שטעוים ב' קשרים רפואים ואת"כ עושה ענינה וע"י ענינה קיימים כולם ע"כ דענין קשר שיכול להמיר באתח מידיו בלתי סיועה יד שמאל. מש"ה זריבין לעשות קשר רפוי. אך לפי אומת חלוקה דליצינ' לן דפליגי בענינה ולכ"ע בקשר רפוי אינו חייב עליו א"כ קשר רפוי לא הי קשר. ולכן עושין ענינה דלת"ה הו קשר גמור ומייב עליו חטאת. והלכה כהם מתני'. אע"ג דקתם דברייתא אלא עונב מ"מ סתם במתני' וסתם דברייתא קיי"ל כהם משנה. ואם נאמר דפליגי בקשר רפוי ומוענינה לא הוזהר במתני' א"כ הדרן לכללא דענינה לאו קשירה היא מנה סתם דברייתא אלא עונב כמ"ש כל הפוסקים. וא"כ מה מ"מ סתם בפ' תנחל דעירובין מדעות פטורות ש"מ דס"ל ענינה קשירה היא ע"ש בתדושי ס"ס י' א' דכתבתי ללואו סתמא היא. א"כ קשר רפוי לת"ה הו קשר גמור. לכן עושין קשר רפוי וענינה דיואלין ממי: ויע' בתוספות מקשין אמאי לא פשטו האי בנתי מתי' לקמן לא יחא קושרו אלא עונב וצ"ק דפסקים מוקי לה האי דברייתא כר"ם. ולי נראה לתרץ דלפי מה שמחלק המרדכי דענינה לחוד לא הו קשר. אלא ענינה שלגבי קשר חייב חטאת. א"כ ל"ק דברייתא קאי אענינה לחוד' ואיצינ' קאי אענינה על קשר החתון. ומ"ש לעיל ליישב גדולי אשכנז אין זה כ"א לשיטת תוספות וק"ל: [ד] ה"ג יש לך קשרים שאין חייבין עליהן בקשר הגמלים ובקשר הספנים: [ה] ה"ג ורלוטות מנעלו וסנדלו ונודות יין ושמן וקדרה של בשר ר"ה בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה: [ו] ב"ש קשר שאינו ש"י קיימא לא אין חייבין עליו. הא של קיימא אפילו ענינה חייב דר"ם ס"ל ענינה קשירה היא. מוספתא: [ז] ה"ג יש לך קשרים שאין חייבין עליהן: [ח] ה"ג דקטרי בחיים תרדייא. וגי' הערוך באסתריא:

תפארת שמואל

(ב) **אם תאפה חטין**. אפיה ככלל היתה ויאלת להקיש אליה שחייבים עליה בש"ע אף הלש ועורכה חייב: (י) נזיר חופף. הוא סתם משנה ודבר שאין מתכוין הוא: **פ"ד** (א) אין חוששין עליו. י"ג אין חייבים עליו: (ב) דקטרי באיפריא. פי' טענת שבאטס נראה פירושו לפירושו שמינה שם שזעו או יותר וממיר ראש אחר הנתון בו בימח שאטס בו הבהמה:

דף קיג ע"א - דף קטו ע"א

מנעל וסנדל וטובה של יין ושמן וקדרה של בשר מותרין לכתחלה. ורצועות מנעל וסנדל [ט] איחמר רצועות קטנה וסנדל מני חדא חייב טחאה ומני חדא פטור אבל אסור [י] ומני חדא מותרין לכתחלה קטנה מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל. מנעל לא אמנעל לא קשיא הא דמני חייב טחאה [כ] דלאושכפי פרש"י שהרצון מנעל הרצועות נקב שבמנעל וקשר קשר אחד בסוף הרצועה שלא תהא א הרצועה מן הנקב והוא קיים לעולם [ג] ורב אלפס ז"ל פירש דמעשה של אומן הוא. ולא נהירא דנקשר של קיימא אין חילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט. והא דמני פטור אבל אסור דברצנן פרש"י שאין מקפידין להדקן על שזקיהן ויכולין לחלץ ולנעלן בלא התרת הקשר ומכל מקום קשר של קיימא לא היו דבשעת העיט רציון להחירן ולהדקן על השוק שלא יאשר בטיט. והא דמני מותר לכתחלה בזני ממוח שמקפידין להדקן על הזרוע ורציון להחירן כשחולצן. וסנדל אסנדל לא קשיא הא דמני חייב טחאה דבטייעי דקשרי אושכפי והן קיימין לעולם. והא דמני פטור אבל אסור בדומרא דקטירי אינהו והוא קיים שבע או יותר. ומותר לכתחלה [מ] דנפקי ציה מרי וימנין דנפק ציה האי ומרווח ליה. וימנין דנפיק ציה האי ומעייק ליה. [נ] (ג) וכתב בעל התרומות ז"ל דלצנצנא אותם כרצועות ואינו מחרין אלא כשמשתנה המכנסים אסור לקושבן בשבת. ר' ירמיה הוא קאזיל צתריה דרבי אבהו בצרמלית איפסיקא ליה רצועה דסנדליה אמר ליה שקול גמי לח דחוי למאלל בהמה וכוך עליה. אביי הוה יתיב קמיה דרב יוסף בחדא איפסיקא ליה רצועה דסנדליה אמר ליה מאי איבעד ליה אמר ליה שצקיה. ומאי שגא מדרבי ירמיה. הסס לא מנטר הכא מנטר. רבי אליעזר בן עקיב אומר וכו' פשיטא לא צריכא דליה ליה מרי איסורי מהו דתימא חד מינייהו בטולי בטוליה (ד) [ק] קיג ע"א [א] אמר רב יוסף אמר רב אימיה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן עקיב. [מ] קיג ע"א [א] אמר רב יוסף אמר רב אימיה אמר שמואל רב חייה בר אשי אמר רב [ע] מביא אדם חבל של גרדי ממוך ביחו וקושרו צפרה ובאבוס אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיואי מותר לטלטלן בשבת ואוקימנא בחבל דגרדי דהיינו כלי קיואי:

מנין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר ופשת את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי ר' ישמעאל בגדים: ששבל בהן לרבו אל ימוזג בהן אור רב לרבו. שלא יהא הלוך בן שבת כהלוך של חול מני היא כי היא דלמר רבי זירא אלא רב הווא (ה) היה מהלך בשבת ופגע באמת המים אם יוכל להניח רגלו ראשונה [מ] קורר שיעקור שיהי מותר ואם לאו אסור. מתקין לה (מר זוטרא) [רבא] היכי ליעביד [א] ליקף קמפיש בהלוא. ליעבר במיא [ב] וימנין דמחוסין מאניה ואמי לדי סמיטה. אלא בהא כיון דלא אפשר שפיר דמי אלא כדבעא מיניה רבי מרבי ישמעאל דרבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת אמר ליה כי בחול מני חייב אומר שאני אומר פסיעה גסה נטולת אחד מחמש מאות ממאור עיניו לא אדם ומתרה ליה דמקדושה דבי שמשא כששונה כוס של קידוש. ומיריבט שבשבת לבי מדרשא שפיר דמי דממירין בפרק קמא דברכות (דף ז: א) אמר רבי זירא מיריבט לבי הוה חוינא לרצנן דהוה רהטי בשבתא לפירקא אמניא קא מתללי רצנן שבתא כיון דשמעיתא להא דלמר רבי מחוס אמר ר' יהושע בן לוי [ג] לעולם ירוך אדם לדבר הלכה אפי' בשבת שנאמר אחרי ה' ילכו [ד] אלא נמי רהיטא:

ג [דף קיד ע"א] אמר רבי חייה בר אבה אמר רבי יוחנן גנאי תלמיד חכם שיא בשבת מנעלים מטולאים. והא רבי אחא בר חנינא נפיק. בטללי על גבי טללי. [ה] והני מיילי בלא אכל בשבתא לא. ואמר רבי חייה בר אבה אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שנמלא [ו] רבב על בגדיו חייב מיחה שנאמר כל משגחי אהבו מות אל תקרי משגחי אלא משגיאי. רבא אמר רב איתמר ולא פליגי הא בלבושא והא בגלימא פירוש רבב כמו קירא וזיפתא ויבואר זו. [ז] פירוש רבב דם יבש וטעמו של דבר שמת יראה כחכם וזה יבא לדי חשד. אמר רבי זירא איחור תלמיד חכם שממנין אוחו פרנס על הצנור או ששולין ממנו דבר הלכה בכל מקום וזמורה ואפי' במשכת בלה ואמר רבי יוחנן איחור תלמיד חכם שזני עירו מלווין לעשות מלאכתו זה המניח הפליו ועוסק בחפשי שמים. למאי נפקא מינה למיטרט ליה בדיפמיה. גרסינן ביומא (דף עב: עב:) רבי יוחנן רמי כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים מכלל תלמיד חכם שזני עירו מלווין לעשות מלאכתו. מביית וממוך חפשי אמר רבב כל תלמיד חכם שאין תוכו כבוד אינו תלמיד חכם. אביי ואיתמא רבי חייה בר אבה אמר נקרא חוועבה שנאמר אף כי נתעב ואלתא. אמר רבי שמואל בר נתנאי אמר רבי יוחנן מאי דכתיב למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין. אוי תלמיד חכם שעוסק בצורה ואין בו יראה שמים אמר רבי ינאי חבל על דלית ליה בימא ותרעא לבימא עביר. אמר רבא לרצנן במטותא מינייכו לא מירחו תרתי גיהנם אמר רבינא מאי דכתיב וזאת החורה אשר שם משה וזה נעשית לו אם חיים לא וזה נעשית לו אם מיטה. ואמר רבי יוחנן איחור תלמיד חכם כל ששולין אותו [ח] דבר הלכה ואומרה. למאי נפקא מינה למנוייה בדישא אי במשכתא צתריה. ואי בכולי התלמוד ריש מתיבתא:

הדרן ערך ואילו קשרים

כל בתבי פרק ששה עשר

א [דף קטו ע"א] כל כחבי הקודש מליין אומן מפני הדליקה. בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן. ואע"פ שכתובין בכל לשון טעונין גניזה. ומפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש. מליין חיק הספר ד עס הספר ואע"פ שיש בחוכן מעות להיכן מליין

הירושני מהרש"א

הבא מינפיר. פירש ה"ה"ר ולא אהני דעמיה מינה וכו'. פ' רבב דם יבש בו' רשי"י פ' רבב שבת וכו' ואסור אפילו בצנדי החתון ורבב בעליון אכל לפירוש ה"ה"ר רבב אסור אפילו בחתון ורבב דוקא בעליון אכל בחתון אמרינן כו' מתאבלת או מגיריה וכן פי' ר"ן:

הגהות ה"ה"א הרצועה יבאמת מן הנקב: ב אמר רב הונא יש לו להחליף: ג בשביל כהן קדרה לרטי: ד עס הספר וזיק הפליון עס הפליון ואע"פ שיש:

קרבן נתנאל

[ט] ה"ה איתמר תמיר רצועות: [י] ה"ה ומני חדא מותר: [כ] ה"ה דלאושכפי: [ג] ורב אלפס פ' דקמפיש ש"א אומן הוא. אכל קשר מעשה הדיוט אפילו נקשר של קיימא אינו חייב עליו. ומינה גדולה דא"כ לנחה זורך מוקף תלמודא פטור אבל אסור דברצנן ה"ל דהדיוט דלאו מעשה אושכפי. ב"ח. ואין כאן בית קיפוא דמיקוי לה דרדמי דברצנן שעושין קשר של קיימא מנעליהם אלא שאין קושרין בדוחק כדי שיתלץ ויעלה כשהוא אסור. כמו שאנו רציון לומר לפירוש רש"י דקשר של קיימא דהדיוט חייב א"כ למה מוקף ליה התלמודא דלאושכפי דמעשה אומן הוא הא אפילו דהדיוט חייב. אלא ז"ל דמוקף לה דרדמי: [מ] דנפקי ביה ביה. ויירש"י א"כ כל א' וחי לקשר לפי רגלו הלבן בכל יום קושרו ומתירו. וקשה הדיוקים אהדי. דבתחלה משמע דוקא קשר לעולם חייב טחאה. הא קשר לומן כל שאינו לעולם אין חייב עליו. והדר קאמר פטור אבל אסור על שבע או יותר הא לומן ארון חייב טחאה. וחו דקאמר פטור אבל אסור כשקושר לשבע או יותר הא פחות משבע מותר לכתחלה והדר קאמר דוקא קשר יום מותר לכתחלה. וכן יש לדייק בלשון הטור. ועי' מ"ש ב"ח סה"ק פ' ב. ונראה דהא דקמיין חייב בקשר לעולם. הא לומן ארון פטור אבל אסור קאי בין אלוהין בין היינו דמוקף לה פטור אבל אסור ליה צמורא לכתחלה בקשר לכל יום. היינו בין אומן בין הדיוט. הא חי יותר מיום א' פטור אבל אסור היינו בדלוחין: [ז] וכתב בע"ה התייבות דבאבנטי ב'. הוליא דין זה לפי פירוש. בהא דמשי דברצנן. מנעל על מ"ה שקושרין בחתן רצועות מנעלים ועומדים בלילות ואינן מנעלין שאינן פושטין לבושיהן כי אם משבת לשבת. וא"כ אסור לקשר שני ראשי אגנב כשהאגנב מינה במכנסים שהיו משבת לשבת. וקשה דל"כ היו פטור אבל אסור והאין קושרים אותם בשבת בשמירת. ע"ז סי' ש"ו ס"ק כ'. וכן הוא זה להקשות על התרומן בשבת. ולקיי"מ דלית לן למימר דברצנן קשרו מנעליהם בשבת ע"י ענינה עד מולאי שבת. ועל התרומן ס"ל לבעל התרומות דאין חייב טחאה על התרת קשר כי אם כשמעיר ע"מ לקשר כמעשה משכן וכמו שפסק רבינו בפי' כולל גדול סימן ו' וכו' וכו' אלא איחורא דרצנן מנעלים אלא גזרו כמ"ה מ"ה"א טעין א'. אכל רש"י נאיד מספרת בעל התרומות לפירושו בפרק כולל גדול דמ"ל דממיר חייב אפילו שלא לקשר. עיין חוסי' ד"ה הקושר בפ' כולל גדול דף ע"ג: [ח] קושרין ד"י בפיסקא אב"א ב' בהב"א אפר רבי אבא. הא דליין

תפארת שמואל

(ג) וכתב בעה"ת ז"ל דבאבנטי ב'. מ"ה סה"ת הוא לקוח מפ"י שפירש דרצנן היינו תלמידי המים שמה שקושרין רצועות לפי שזוכינן בו כל הלילות ועוסקין בצורה ואין חולצין אלא בלילי שבת אלא אע"פ שכל השטע צודלי חולצין מ"מ הוא קלף קיפוש של קיימא לאסור מדרצנן ה"ה קשר של אגנב ממכנסים וכן משמע להדיא במ"ה"א דרצנן: (ד) קמ"ה. ולא ימיר אלא התחתון כשיולא התנהג: (ה) ר"י אומר בפ"ה"א את הבאים ומציעין את החטות. כ"ז: (ו) בפי"ה"א ש"ח הוי. בירוש'י' או לנו עטויפותיהן בשבת וכן בל' עטויפותיהן בשבת ולכן נהגו ללבוש קרייניק"י נעל"י לנכות בגדי חול למי שאין לו להחליף: (ז) דברורך ש"ח ה"ה. בתוספתא מביא הירושלמי שאמר בקושי' תמירו שאלית שלום בשבת משום ודבר דבר ע"ש:

א חוס' ד"ה שלא. ונ"י. ב) ובגמרא גרם רב הונא אמר רב ואמרי ל' אמר רבי אבה אמר רב הונא. ג) וי"י

וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לכתחלה כ"כ נפסקה לו ר"ע וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל גדלי או שקשר רסן צהמה הרי זה פטור וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותם לקיימא: והרא"ש (ס"א) כתב על דברי הר"ף ולא נהירא דבקשר של קיימא אין חילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט והא דתני פטור אצל אסור דברבנן פירש רש"י שאין מקפידין להדקן על שוקיהן ויכולין לחלץ ולעטף בלא התרת הקשר ומכל מקום (הג"ק) קשר של קיימא לא הוה דשעת הטעם לריבין להתיר ולהדקן על השוק שלא יפאך טעם עכ"ל נמצינו למדין דקשר של קיימא

מיקרי קשר דבר שדרך לקשרו על דעת שיעמוד לעולם וקשר שאינו של קיימא דשרי הוא העשוי להתירו בכל יום ולדעת רש"י והרא"ש קשר העשוי להתקיים ימים רבים אף ע"פ שקשרו הדיוט חייב חטאת וקשר שאינו עשוי להתקיים ימים רבים אצל עשוי הוא להתקיים ימים מספר כגון סנדלף דרבנן אינו חייב חטאת אצל איסורא מיהא

איכא וכ"כ רבינו: ובמספר הימים שצריך שיהא עשוי להתקיים לשיהיה אסור לקשרו נראה מדברי רבינו דכל שהוא עשוי להתקיים יותר מיום אחד אסור דהא לא התיר אלא בשעומד להתיר בכל יום דוקא אלא שא"כ יקשה (ש"מ) שכתב שעומד להתקיים ז' ימים פטור אצל אסור דמשמע הוה א"ס עומד להתקיים פחות מו' ימים מותר דאין לומר דנקט ז' ימים לומר דכל שעשוי להתקיים יותר מו' ימים אסור עומד להתקיים עולם ועולם וחייב חטאת דהא פירש"י בגמרא (ש"מ) גבי ז' קשרים חייבין להיטל כלומר אצל איסורא איכא קיטורא דקטרי צוממא שאסור לכתחלה לקשרם שם מפני שפעמים שנויה שזבוע או שזעיים וגם כתב גבי דחומרתא דקטרי אינהו ופעמים שמתקיים שבת או חודש אלא דאף על גב דעומד להתקיים שזעיים או חודש פטור לכן נ"ל כל שאינו עומד להתקיים ז' ימים מיקרי עשוי להתירו בכל יום ושרי ולמד כן רבינו מדפירש"י שאסור לכתחלה לקשרם שם מפני שפעמים שנויה שזבוע וגם כתב ופעמים שמתקיים שבת אלא עומד להתקיים שבת אחת פטור אצל אסור וצ"ע מהכי ליכא איסורא וכ"כ מדברי המרדכי (ס"א) גבי אבנט שא"ס מתקיים הקשר שזבוע אחד אסור: ור"ע נ"ן עד אימתי יהיה עומד להתקיים ולא יתחייב חטאת נראה מדברי רש"י שכתב ופעמים שמתקיים שבת או חודש דכל שאינו עומד להתקיים יותר מחודש פטור וכל שעומד להתקיים יותר מחודש חייב ורבינו לא חשש להזכיר זה מאחר דאשמועינן דאפילו בעומד להתקיים ז' ימים איכא איסור דהוא ז"ל לא נחית לבאר בחיבור זה משפטי חיובי חטאת: והגאון מהר"י אבונה כתב ח"ו"ל מנלתי בארחות חיים (הל' שבת ס"ה ק) שם ה"ר פרץ דנקט דכל קשר שעומד (ז') [ח'] ימים בלא התרה נקרא קשר של קיימא ושאלפס דמש"ה כתב המחבר דהעומד להתקיים ז' ימים פטור ולפ"ז ז' ימים דנקט דוקא ניינה שזבוע עשוי להתקיים פחות מו' ימים עשוי להתירו בכל יום לפ"ז י"ל דדוקא בעשוי להתירו בכל יום הוא דשרי לכתחלה דמאי דנקט ז' ימים לומר דלא מחייב חטאת בעשוי להתקיים ז' אצל אין ה"ו דבעשוי להתקיים פחות מכן נמי איסורא איכא עד שיהא עשוי להתירו בכל יום והרב הזכיר ז"ל כתב דמדין ר"ע וקשרין באבנט שכתב רבינו שם בעל התרומה משמע שכל שעומד להתקיים פחות מו' ימים מותר לכתחלה ויש לדחות כמו שכתבנו בסמוך צ"ד: ורבינו ירוחם בחי"ד כתב (ג"כ פ"ד) כדעת הרא"ש שלא הזכיר עשיית אומן ח"ו"ל יש קשרים שעושים אותם לעמוד ימים חצי שנה או שנה וחצי קשר של קיימא שחייבין עליו חטאת כגון של צהמות שעושין להם באפסר צווארם וקושרין שם טענתם והוא עשוי לעמוד שם ימים רבים ולפעמים אחר ימים רבים ממירו ויש אחר שאינו כ"כ לעמוד ימים רבים אלא או ג' ימים או שזבוע או שזעיים והוא קשר אחר שעושין צו הטענת וכו' ועומד שם ימים מועטים וצבצור שמעמידו שם ימים מספר ולא כ"כ כמו קשר שקושרין צו הטענת פטור אצל אסור עכ"ל נראה מדברי דעת דנקט רש"י לאו למימרא דעומד להתקיים פחות מכן שרי אלא דאפילו עומד להתקיים שבת או חודש לא מחייב חטאת עומד נמי איסורא איכא אלא משמע ליה דכל שעומד להתקיים פחות מו' ימים עשוי להתירו בכל יום מיקרי ושרי: ודעת הר"ף והרמב"ם דלא מחייב חטאת עד שיהא קשר של קיימא ויקשרו אומן והיינו דאושכפי אצל א"ס הוא של קיימא וקשרו הדיוט פטור אצל אסור והיינו דרבנן וא"ס אינו קשר של קיימא וקשרו אומן נראה מדברי הר"ף דהיינו דחומרתא דקטרי אינהו דפטור אצל אסור וכ"כ מדברי הרמב"ם שכתב שם (פ"ה ה"ב) ח"ו"ל וכל קשר שאינו של קיימא א"ס קשרו אומן ה"ו אסור (א): בתוב בשני הלקט (ס"ה קד) תני בתוספתא (פ"ה ה"ג) זה הכלל כל קשר שהוא של קיימא ויכול להתירו באחת מדין או קשר שאינו של קיימא ואינו יכול להתירו באחת מדין אין חייבין עליו (ב) קשר שעומד לקיימו שבת או חודש פטור דעמו לקיימו לעולם חייב חטאת אין דעמו אלא ליומו מותר: ומ"ש רבינו ויצורך מוצה בגון שקושר למדוד שיעור אחד וכו'. משנה בסוף מסכת שבת (ק"ג) ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין שבת ופירש"י וקושרין קשר שאינו של קיימא אפילו לכתחלה כלומר דלא שרינן משום דבר מזהו אלא קשר שאינו של קיימא דהוי דרבנן וכן הוה דברי רבינו ופשוט הוא: וכתב בספר התרומה רצועות שקושרין באבנט ואין מתירין אותו וכו'. על שם שכתבנו בסמוך דאוקימנא להא דתני פטור אצל אסור דרבנן כתב בספר התרומה (ס"ה רמ"ב) ומורי מפנה מנעל של מ"מ שקושרים בחוק רצועות מנעליהם ולומדים צלילות ואינם חוללים מנעליהם ולא פושטין לבושיהם כי א"ס משנת לשבת וא"כ אסור לקשר שני ראשי אבנטו ברצועות כשהאבנט מונח במכנסים זהו משנת לשבת עכ"ל וכ"כ בהגהות פ"י (אות א) שם סה"ת וגם הרא"ש הזכיר דין זה דפרק אלו קשרים (ס"א) שם בעל התרומה וגם המרדכי (ס"ה שפ) כתבו שם וכתב שרבינו אליעזר ממין (יראים ס"ה רע"ה) מתיר וק"ת היה נראה לדקדק מכאן שסובר רבינו דכל שאין הקשר עשוי להתקיים ז' ימים מותר מדתלי טעמא דאיסורא צאין מתירין אותם אלא כשמחליפין הא א"ס היו מתירין אותם קודם הוה שרי וחוה שכתבנו שם הגאון מהר"י אבונה לעיל מיהו יש לדחות דקושטא דמילתא קאמר דאין מתירין אותם אלא כשמחליפין דהיינו לו' ימים אצל אין ה"ו דצבצור מהכי כל שהוא עשוי להתקיים יותר מיום אחד אסור וכ"כ מדברי הר"ם (ש"ת מהר"ם מרוטנבורג ס"ה תל"ה) שכתב הכל צו (ס"ה ל"א כו ע"ד) ח"ו"ל חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להתירן שבת לפי שכל קשר שאין מתירין ליומיה פטור אצל אסור וזה רגיל אדם להניח אפילו שזבוע קושרין עכ"ל וגם בהגהות פ"י (שם) כתב שהר"ם אסור להתיר שבת קשרים שקושרים הכונסות מכנסים וחלוק יחד:

ומ"ש ויצורך מוצה וכו'. משנה בסוף דעת רבינו כפרש"י לשם דדוקא בקשר שאינו של קיימא התירו לזרוך מדידה אצל קשר של קיימא דחייב עליו חטאת אי אפשר שימירו איסור דאורייתא אפילו כדי לקיים מצוה רצה כ"ש דלמדוד שיעור אחד משיעורי התורה אסור א"ס לא משום פיקוח נפש כמו שכתבנו בסוף סימן הקודם צ"ע משה מוזקין וכו':

ב וכתב בפה"ת וכו'. רבינו קי"ר מדבריו שהיה לו לפרש דדוקא לפי שאין מחליפין המכנסים אלא משנת לשבת והיה עומד הקשר להתקיים שזבוע ימים לפיכך אסור לקשרן שבת כדפירשתי לעיל בסמוך: רצועות שבבגד וכו'. כלומר ברצועות אלו יש להחמיר יותר דאף ע"פ שאין דעמו לקשר קשר של קיימא אלא להחמיר הרצועות שישאלו אפ"ה כיון שדרך לקשר רצועות אלו קשר של קיימא כדי להדקן צבגד חיישין שמא יקשרו דחיישין צהורות דלת דשידה מינה צריש פרק כל הכלים שמא יתקע:

דעמו לקשר קשר של קיימא אלא להחמיר הרצועות שישאלו אפ"ה כיון שדרך לקשר רצועות אלו קשר של קיימא כדי להדקן צבגד חיישין שמא יקשרו דחיישין צהורות דלת דשידה מינה צריש פרק כל הכלים שמא יתקע:

דעמו לקשר קשר של קיימא אלא להחמיר הרצועות שישאלו אפ"ה כיון שדרך לקשר רצועות אלו קשר של קיימא כדי להדקן צבגד חיישין שמא יקשרו דחיישין צהורות דלת דשידה מינה צריש פרק כל הכלים שמא יתקע:

ב רצועות שצבגד שעל הכתף שמהדקין בהן הבגד וכו' צ"פ בנה טומנין (מ"ה) אלא דלמירין אין טומנין מוכין לתוך הכר צדמתי אצל ומה שכתב בענין קשר העשוי להתיר באחת מידיה הוא דעת רבי מאיר בריש אלו קשרים ואינו הלכה וצריך עיון למה הביאו בית יוסף: אהתיר בב"ב יום. וכתב בית יוסף ונראה מדברי רבינו ללא דוקא בכל יום אלא כל שאינו עשוי להתקיים שזבוע ימים לא הוה קשר של קיימא ומותר לעשותו שבת וכן משמע מדברי המרדכי אצל רבינו ירוחם כתב דקשר שאינו עומד לשבת ימים מותר לעשותו אצל העומד שלשה ימים אסור לעשותו. וכל צו ובהגהות מיימיות פרק י' משמע דכל קשר שאינו עשוי להתיר ציומיה הוה קשר של קיימא ואסור לעשותו ח"ו"ל חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להתירן שבת לפי שכל קשר שאין מתירין ליומיה פטור אצל אסור: רצועות שעל הבתך בו'. וכן כתב הרא"ש והתוספות פרק בנה טומנין. וכתבו דאם מחזירין בלא טורח שרי וצ"ע (שימנה) [שימנה] צענין שאין לחוש שמהדקין פרק אלו קשרים דמותר להחזיר א"ס הנקב מתוקן מצעוד יום:

שיי (א) ובהגהות אלפסי פרק אלו קשרים וקשר אומן לא נחברר לי היטב הא"ך הוא מיהו נראה מלשון אלפסי הוא קשר שקושרים אותו הדק היטב ומכאן נ"ל שיצא האזהרה שכשקושרין שני קשרים זה ע"ז שאין מתירין אותו בשבת ואצ"פ שההוא קשר עשוי להתיר בו ביום אצ"פ נהרין בקשירותו ובהתרתו משום דהוה קשר אמין עכ"ל ובגמרא מוכח פרק כלל גדול (נ"ה) דאפילו בקשר אמין וחוק כל שקשרו ע"מ להתיר אין חייבין עליו דפריך התם והא ע"מ להתיר הוא וכו'. ומ"מ נראה דהירין ביה משום דאצ"פ דאין חייבין עליו מ"מ אסור מדרבנן מדי דהוי כעקירה בלא הנחה דאיתא ברפ"ק דשבת דאסור מדרבנן וכן במחוקק שלא ע"מ לכתוב כמיש המרדכי ס"פ כלל גדול וה"ה בכל שאר מלאכות כן נ"ל: (ב) ומ"ש בענין קשר העשוי להתיר באחת מידיה הוא דעת ר' מאיר בריש אלו קשרים ואינו הלכה. רצ"ע למה הביאו ב"י:

דעמו לקשר קשר של קיימא אלא להחמיר הרצועות שישאלו אפ"ה כיון שדרך לקשר רצועות אלו קשר של קיימא כדי להדקן צבגד חיישין שמא יקשרו דחיישין צהורות דלת דשידה מינה צריש פרק כל הכלים שמא יתקע:

פרישה
(א) מותר אבתחלה. מוק מקשר של אומן לכן יש מתמירין בכל הקשרים לפי שאין אנו צוקיין מוק מנמקום צער רמ"א ע"ש:

דרכי משה האריך
על מנת להתירו אין חייבין עליו דפריך התם והא על מנת להתיר הוא וכו' ומכל מקום נראה דהירין ביה משום דאף על גב דאין חייבין עליו מכל מקום אסור מדרבנן מדי דהוי כעקירה בלא הנחה דאיתא בריש פרק קמא דשבת (ג) דאסור מדרבנן וכן במחוקק שלא על מנת לכתוב כמו שכתב המרדכי סוף פרק כלל גדול (פ"ה שפ"ט) והוא הדין בכל שאר מלאכות כן נ"ל. ומבזבזי ליקט דאף קשר של קיימא עשוי להתיר באחת מידי וכל שאינו של קיימא ואינו יכול להתירו (מאלה) [באחת] מדין אין חייבין עליו עכ"ל.

(ב) אסור ליתן הרצועה בשבת במנעל חדש מפני שהוא מתקן כלי ג. ואפילו להחזיר לא התירו אלא כשהנקב הוא

בדי השלחן

ג) סי' שי"ז ה'. — והנה לפי פשטות ל' אדמו"ר האיסור תלוי במנעל. שאם הוא מנעל חדש אסור ליתן בו רצועה. אבל במנעל ישן מותר לתת רצועה אפילו היא רצועה חדשה, והוי ג"כ בכלל מחזיר ולא גותן. כיון שכבר היתה רצועה במנעל, אבל האלי' רבא סק"ז הביא מש"כ המג"א דבמנעול חדש אסור ליתן הרצועות בשבת דמתקן מנא ודקדק כן מתוס' והרא"ש והג"א פ' במה טומנין. וכ' עוד ומשמע לי שם דה"ה במנעול ישן כשמכניס משיחה חדש שלא היה כבר שם, והעתיק דבריו במשנ"ב, ולדידי צ"ע ממש"כ המג"א דאסור ליתן רצועה במנעל חדש וכ"כ אדמו"ר, וכ"כ הח"א (כלל מ"ד), דמשמע דהאיסור הוא משום שהמנעל חדש ולא הי' ראוי ללבישה עדיין בלי הרצועה. דאלי"כ עדיפא הו"ל למימר דרצועה חדשה שלא היתה עדיין במנעל זה אסור, וממילא ידעינן דבמנעל חדש אסור לתת רצועה, דהא ודאי לא היתה שם הרצועה מקודם, וע"כ דהאיסור הוא מצד שהמנעל חדש, וז"ל התוס' (שבת מ"ח.) ד"ה הא בעתיקי אומר ר"י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם בלא טורח שרי כיון דעתיקי ובלבד שיתנם בענין זה שלא יהא לחוש שמא יתקע דבענין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר עכ"ל, וכן הוא ברא"ש שם, ובהג"א שם מפורש יותר וז"ל והצלצלים שנתקו מסרבל מותר להחזיר כיון דכבר היו בו עכ"ל, וחוטי סרבל אין אנו בקיאיין באיזה אופן היו עשוין. אבל אין להוכיח דחוטים חדשים שלא היו מקודם אסור להכניס. דמש"כ התוס' "דעתיקי" ומש"כ הג"א דכבר היו בו. הכוונה שהסרבל כבר היו בו חוטים, ולא הוי עכשיו עביד מנא, ונמשכו התוס' אחר לשון הגמ' דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזיר, והתוס' התירא אתו לאשמועינן דמותר להחזיר החוטים בסרבל כיון דעתיקי, וכבר ביארנו באות הקודם, דבמוכין יש שני ענינים של מתקן מנא, שעושה כסת שיהא ראוי לשכיבה, ומתקן המוכין שיהא להם תורת כלי, ע"כ בעינן תרתי שהמוכין ישנים והכסת ישנה, (ואפילו במוכין של ג' על ג' משום לא פלוג), אבל בחוטי סרבל שתורת כלי עליהם אפילו לפני נתינתם בסרבל, והאיסור הוא רק מצד תיקון הסרבל, יש לומר דגם חוטים חדשים מותר בסרבל ישן שכבר היו בו חוטים, וה"ה לרצועה של מנעל, שהרצועה היא מנא אפילו לפני נתינתה במנעל, והאיסור הוא משום תיקון המנעל, וזה הוי דוקא במנעל חדש ולא ברצועות חדשות, ע"כ לא הזכיר המג"א איסור ברצועות חדשות.

ונראה ראוי לזה משו"ע (סי' ש"ח סט"ו) דסגדל שנפסקה רצועה החיצונה אם הוא בכרמלית מותר לכרוך עליו גמי לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפול מרגלו, וכ' המג"א (סקפ"ט) ונ"ל דבחוט או במשיחה אסור דלמא מבטיל

הלכות שבת סימן שיז

קלב באר הגולה

מהמסכתא ח שנת
מ"ח פ"ח ס"ג ק"ג
גמשה

רצועות מנעל וסנדל או (ה) שנשמט (יז) רוב הרגל מותר להחזיר (יח) הרצועות למקומן ובלבד (יט) שלא (ו) יקשור: הגה * ודוקא שיוכל להחזירו (כ) צלא (ז) טורח אצל אס לריך טורח לזה אסור דחיישין שמא יקשור (תוס' והרא"ש פ' צמה טומנין): ג "מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס (כא) שאינו קשר של קיימא אבל אין (ח) פותחין אותו מחדש (כב) דמתקן מנא הוא: הגה אפילו כבר נפתח רק שחזר (ט) האומן (כג) וקשרו או תפרו ביחד כדרך שהאומנים (כד) עושין (ר' ירוחם ח"ד) ולכן אסור (כה) לנתק או לתחוך זוג של מנעלים התפורים יחד כדרך שהאומנים עושין אע"ג דהתפירה אינה של קיימא דאין חילוק בתפירה בין של קיימא לאינה ש"ק (הגמ"ר פ' צמה טומנין) ויש מתירין בתפירה שאינה ש"ק ואין להמיר בפני ע"ה (צ"י): ד "קורשין (י) (כו) דלי (כז) במשיחה או באבנט וכיוצא

באר היטב

טעמא משום מכה בפטיש אצל משום קורע אינו חייב אלא"כ עושה ע"מ לתפור צ"י ועיין כ"מ: (ט) האומן. ואינו יכול להחזירו אלא"כ חתך החוטים אסור רי"ו וכתב הי"ש פ"ד דצילה סי' ט' אכן הכתומות שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזירו שרי לכ"ע לנתקן שהרי אינה עשויה אלא להחזירו בכל זמן שרוצה ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה עכ"ל וכ"כ הב"ח ור' המ"א ומ"מ ג"ל דאם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתומות אלא משבת לשבת אסור עס"א: (י) דלי.

ביאור הלכה

כיון דחזין דסובר הסמ"ג דקשר אחד שבראש החוט מתדבק שפיר ונקרא קשר מדאורייתא כמו צ' קשרים בעלמא סובר הרמ"א דלענין מעשה אומן שזה הוא לשני קשרים בעלמא: * ודוקא שיוכל להחזירו וכו'. עיין במ"א וע"ז שהשינו ע"ז וכתבו דט"ס הוא ומפני חומר הקושיא אפשר קלה למחך דאף דבד"מ הארוך העתיק דברי התוספות והרא"ש ע"ש בהגהותיו פה חזר מזה וסמך להלכה כדעת הגהות מרדכי בפרק צמה טומנין דז"ל פסק רש"ס דרצועות מקטורין וכו' ובלבד שיהא שם בראותו ענין שלא נצטרך לחוש שמא יתקע כגון שהנקב גדול שיכול להחזיר צלא טורח אלמא דס"ל דמקום שהחורה הוא צלא טורח חו לא חיישין שיצא לקשרו ולהדקו [ומה שמזוין תוספות והרא"ש אין הציונים מהרמ"א בעלמא כידוע] ומקור לסברא זו נראה ש"ל להגהות מרדכי ממה דאמר שם בגמרא מ"ז ע"ב דאם היה רפוי מותר ללא גריטין ביה שמא יתקע ע"ש צר"ן וריטב"א ולדברי התוספות דס"ל דאפילו צנקה רחב יש תשש שמא יתקע ע"כ דס"ל דשם אין רגילות לתקוע עיין בהג"א שם ועיין בא"ר שכתב דגם מדברי מרדכי ואגודה משמע דס"ל דצנחה חו לא חיישין שיצא לקשרו ומ"מ למעשה נראה דאין לזוז מדברי התוספות והרא"ש דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילין לקשור וכמו שהעמקי צמ"ב צ"ב בשם האחרונים שגם הטור ורבינו ירוחם העתיקו

ספי' זה כ' לפי הנראה אפי' דעתו לנטול שם אין אסור כיון שאין שם שום קשר לא בצנעה ולא במכנסים ע"י זה ע"ש: (ה) שנשמט. כ' הט"ז לא ידעתי פירושו ע"ש: (ו) יקשור. פי' שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמט דהוי קשר של קיימא כמ"ש סמ"א: (ז) טורח. הט"ז ומ"א כתבו דט"ס הוא בהגה זו ע"ש ור' המ"א וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן אפילו בעמיקין אסור להכניסן עמ"ש ספי' זה: (ח) פותחין. והפוחת חייב

משנה ברורה

ליתן הרצועות בשבת אפילו אם הנקב רחב דמתקן מנא: וה"ה בקרבן או במכנסים חדשים אסור להכניס שם רצועות או משיחה דמנטול ליה התם ומקרי מתקן מנא אצל אבנט שרי להכניסו אפילו במכנסים חדשים דלא מנטול ליה התם והוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר: (יז) רוב הרגל. שמנעלים שלהם היו עשויים פרוקים ומחוזרים ע"י הרצועות וכשנשמט חלק המנעל שעל רוב הרגל ממקומו מחזירו ומהדקו מחדש ע"י הרצועות [כן משמע מא"ר] יש מפרשים שנשמט מנעלו מרוב רגלו ע"י שאין מהודק ורוצה ליתן הרצועה צנקה אחר [פמ"ג]: (יח) הרצועות למקומן. ודוקא אומן הרצועות אצל רצועה חדשה שלא הייתה שם מתחלה אסור דמקרי מתקן מנא [א"ר]: (יט) שלא יקשור. פי' שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמט דהוי קשר של קיימא כמ"ש סוף ס"א: (כ) בלא טורח. דהיינו שהנקב רחב (י) והאחרונים השיגו ע"ז דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילים לקשור דחיישין שמא יקשור ובמקום שהנקב צר אפילו במקום שאין רגילין לקשור אסור לרריך טורח (יא) וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ובמכנסים דרגילין לקשור

בראשן אפילו אם הנקב רחב אסור להחזיר ועיין צמ"ל: ג (כא) שאינו קשר של קיימא. שאינו עשוי להתקיים (יז) רק עד שיקחנו הבעה"צ לצימו (יג) ויש מחמירין בדבר אלא אם כן עשוי להחזיר בראותו יוס של הכביסה: (כב) דמתקן מנא הוא. ותייב (יד) משום מכה בפטיש דהוא גמר מלאכה: (כג) וקשורו. צטוב עד שאינו יכול להחזירו אלא"כ יתחוך החוטים או יתקן ולכן חשיב עמה כפתיחה מחדש ואסור משום תיקון מנא וצפ"ר יש"ש כתב דכתומות שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזיר שרי לכ"ע לנתקן שהרי אינו עשוי אלא להחזירו בכל זמן שירצה ולא מקרי קשר ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה א"כ צ"ל דס"ל להיש"ש דדוקא כשחזר האומן וקשרו אסור לנתק אצל שאר קשירות שרי כ"כ מ"א [והטעם אפשר דשקשרו האומן בשעת מלאכה יש בזה משום מכה בפטיש כשחזרו ומנהקו אח"כ דהוא גמר מלאכה אצל שאר קשירות שנקשרו (טו) שכבר נגמר הבגד אין שייך בזה משום מכה בפטיש כשמנתקו אח"כ] ואם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתומות אלא משבת לשבת אסור לנתק כמו דאסור להחזיר ומ"מ אם דרכו לעשות עניינה וצלא כונה נקשר דהוי קשר שעשוי להחזיר בכל יום [מ"א]: (כד) עושין. שתופרין אותו עד שנגמרה מלאכתו: (כה) לנתק או להחזיר. והטעם נראה משום דהוא חשיב כקורע ע"מ לתקן. כל קשר שהוא עשוי לזמן ולא לתמידות ואפילו אם הוא קשר אמין יש להקל ע"י א"י לקשור ולהחזיר אם הוא לזורך הרבה דהוי שבות דשבות [אחרונים]: ד (כו) דלי וכו'. סעיף זה איירי כשקושר דלי לצאר שיהיה לשאוב צו מים וה"ה כשנפסק חבל שעל הדלי גופא דמשיחה ואבנט מותר וצנחל אסור אם לא (טו) צעניצה וכלקמיה ואפילו אם יחשוב לקשרו שם רק לפי שעה (יז) ג"כ אסור: (כז) במשיחה או באבנט. דהוא חשיב ואינו מנטול שם והוי קשר שאינו של קיימא אצל צנחל אפילו חבל דגרדי דהוא חשיב ג"כ אסור דגורנין אטו חבל דעלמא דאינו חשיב ודרכו לנטול שם והוי של קיימא

שער הציון

(י) מ"א ועוד הרבה אחרונים ומה שכתב הט"ז בסוף הסמ"ג להיפוך כבר תמחו והשיגו עליו: (יא) מ"א וט"ז וש"א: (יב) לצוש: (יג) ט"ז: (יד) רש"י ועיין בסוף סימן ש"מ צמ"ל ד"ה ולא מה שכתבו שם בסוף הענין אודות זה: (טו) מ"א: (טז) גמרא: (יז) עיין צמ"ל בתחלת הסמ"ג שצ"א דקשר שדרכו להיות קיים אין מועיל מהשבתו להחזיר ועיין צמ"א בסוף הסמ"ג צ"ב הכלבו:

הגהות ותיקונים: א) נראה שכאן מקום ציון אות (י) לשעה"צ: ב) אות (י) הזה מקומו למעלה בסקט"ז:

ליקוטי דברי הרב א) ובשו"ע הרב סעיף ו' כתב: שרוב פעמים מתירין אותו בימונו מיד אחר הכביסה. (משמע לכאורה דמותר אף אם לא עשוי להחזיר באותו היום.) ב) ובשו"ע הרב סעיף ד' כתב: ואף שהקורעו אינו חייב אלא"כ עושה ע"מ לתפור, מ"מ מדברי סופרים אסור בכל עניין. ולדעת המש"ב יש איסור דאורייתא (עיין בבה"ל ד"ה דינו סעיף א'). ג) ובשו"ע הרב סעיף ה' כתב שבמנעל חדש אסור ליתן הרצועה בשבת, ועיין בקצוה"ש סימן קמ"ו בבדי השלחן סק"ג שכותב שמהרב משמע שרצועה חדשה במנעל ישן מותר.